

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından açılan Cami Tasarımı Fikir Yarışması'na sunulan projede, "özgün" bir cami formu ortaya koymak değil, seçilen yere ve işlevlere "özgü" bir çözüm üretmek amaçlanmıştır. Tasarım sürecinin başında, arsanın Mardin'in yeni gelişmekte olan bir dış mahallesinde bulunduğu varsayılmış, bölgenin kentsel ve toplumsal özellikleri göz önünde bulundurulurken, camiyi yer alacağı kent çeperinde bir odak haline getirecek ek donatıların neler olabileceği irdelenmiştir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin görece düşük eğitim ve gelir düzeyi, iç ve dış göç ile artan barınma sorunları ve kent çeperlerindeki kamusal alan eksiklikleri göz önüne alınarak, projede çözülecek işlevler ibadet (cami ve cami ile ilintili abdesthane, imam lojmanı, vb. mahaller), eğitim (Kur'an kursu, kütüphane, derslik ve atölyeler), yardımlaşma (aşevi ve barınma evi) ve sosyalleşme (kafeterya ve sergi salonu) ana başlıklar altında saptanmıştır.

Mihrap duvarından daha ileride namaz kılınmamasına uygun olarak cami, arsanın güneyine itilmiş, böylelikle toplu ibadet edilecek açık alan olabildiğince büyük tutulmuş. Kesit düzleminde arsanın kuzey ve güney uçları arasındaki eğimden yararlanılarak, cami kütleleri topografya içine gömülmüş; önündeki avlu kuzeydeki sokak kotuna oturtularak, camiye komşu ticaret ve konut adalarından en uygun yönde yaya erişimi sağlanmış. İbadet dışındaki işlevlerin de bu açık alandan yararlanabilmesi adına farklı fonksiyonlu

mekanlar merkezi bir avlu çevresinde çözülmüş.

Cami avlusunun geleneksel mimarimizdeki gibi parsel etrafındaki yolları kestirmeler ile bağlayan bir dolaşım odağı olması amaçlanıyor. Bu doğrultuda, işlevler ayrıntı yapılarında çözümlenerek, aralarında açılan Güneydoğu Anadolu'nun geleneksel kent dokusuna gönderme yapan gölgeli ve merdivenli sokaklar ile arsanın tüm köşelerinden avluya erişim verilmiş. Avlu içinde kapalı alanda ibadet, açık alanda ibadet ve dolaşım alanlarını ayırıştırmak için kademe farkları oluşturulmuş ve bunların rampalar ile birbirine bağlanmasıyla kesintisiz engelli dolaşımı hedeflenmiştir.

Kütlelerin üç boyutlu tasarımında kurak Güneydoğu Anadolu coğrafyasından ipuçları aranmış ve "çatlamış toprak" ilk akla gelen imgelerden biri olmuş. Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratıldığı maddelerden biri olarak sayılan, öldükten sonra da müminlerin bedeninin karıştığı toprağın İslam dininde büyük bir sembolik önemi bulunuyor. Proje özelinde caminin eğime gömülü çözülmesi de toprak göndermesini ayrıca anlamlı kılıyor. Aynı şekilde, su da kutsal kitabımızın çeşitli ayetlerinde "tüm yaşamın kaynağı" olarak vurgulanıyor. Bu bilgiler ışığında yapılan araştırmalarda rastlanan "suyun değdiği çatlamış topraktan fıskıran bitki" görseli belirleyici bir ilham kaynağı olmuş. Avluya saplanan ara sokaklar ile ayrılan yapı kütleleri, çatlaklar ile ayrılan toprak yüzeyleri olarak tasarımcıların zihninde

Mardin'de Cami

Mimari Tasarım
Manço Mimarlık

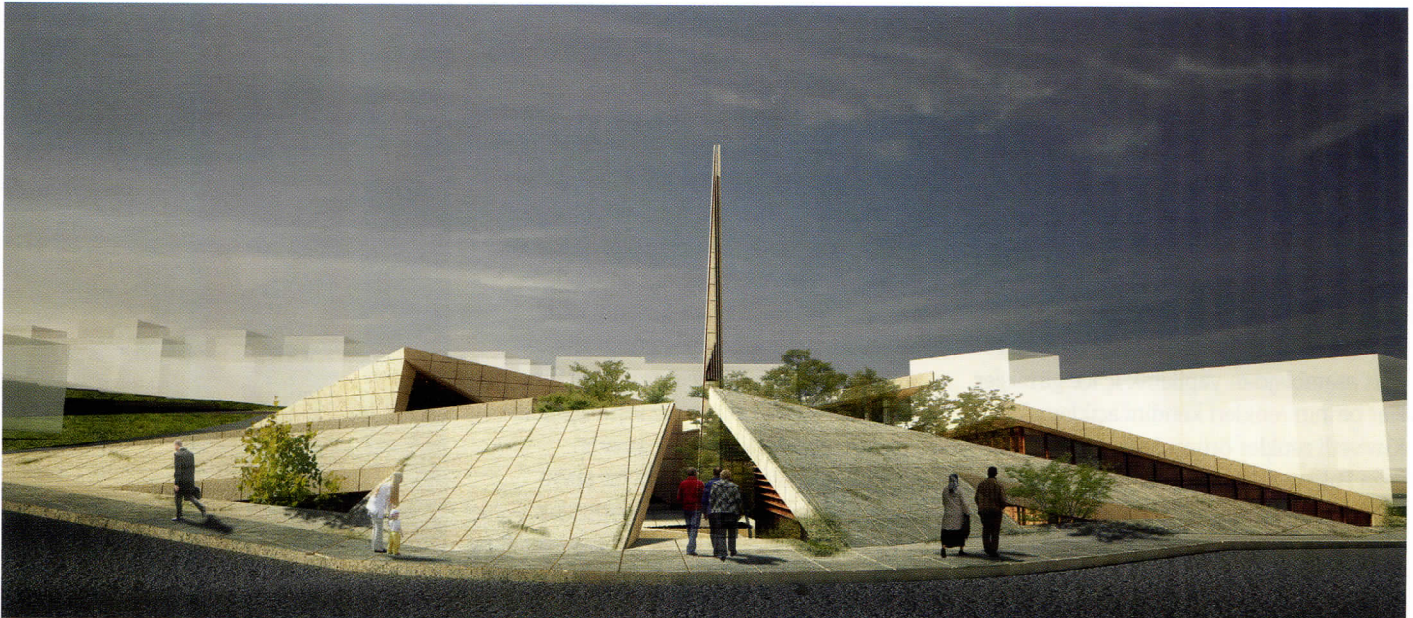
Proje Tarihi
2019

Tasarım Ekibi
Ali Manço,
Zühtü Usta,
Batuhan Güven

Arsa Alanı
3.823 m²

İnşaat Alanı
2.748 m²

İşveren
T.C. Çevre ve Şehircilik
Bakanlığı

canlanmış, topoğrafyaya öykünen bir kütle kompozisyonu hedeflenmiş.

Bu ana fikre uygun olarak, yapıların araziden olabildiğince az yükselmesini sağlamak adına avlu kotu, arsanın kuzey köşesi kotundan 1 metre aşağı alınmış ve bu seviye $\pm 0,00$ kotu olarak kabul edilmiş. Yükseklikleri çevre yolların eğimine göre ayarlanan çatılar, arsa sınırlarında alçalarak, çevre kaldırımlar ile bütünleşen eğimli tektonik yüzeyler olarak tasarlanmış.

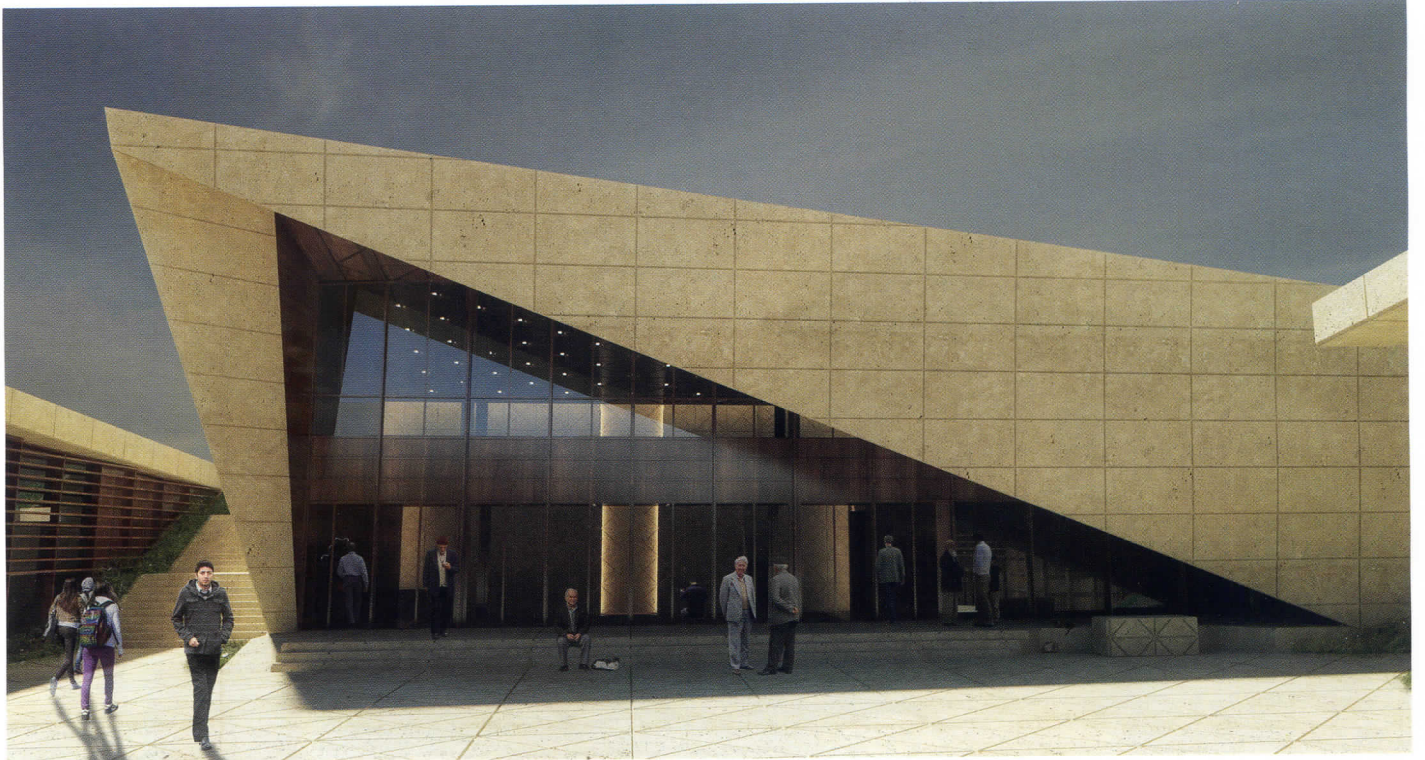
Kütlelerin zeminden kopup yükselmesini vurgulamak adına tüm çatı ve avlu yüzeyleri, yerel mimaride yaygın olarak kullanılan sarı kalker ile kaplanmış.

“Çatlamış toprak” etkisini yakalamak adına taş yüzeylerin belirgin derzler ile parçalanmasına karar verilmiş. Bu doğrultuda geleneksel İslam sanatındaki geometrik bezemeler yeniden yorumlanarak, arsa biçimine de uyan üçgen bir örüntü oluşturulmuş. Bu örüntü

tüm taş yüzeylere uygulanmasının yanında, yapıların sınırlarının belirlenmesinde de rol oynamış.

Bölgenin sokağa kapalı, içe dönük geleneksel mimarisinden yola çıkılarak, çevreden bakıldığında yalnızca sağır çatı yüzeylerinin ve minarenin algılandığı, saydam cam yüzeylerin ise avluya açıldığı “cephesiz” bir etki elde edilmiş.

Yapı kabuklarında sarı kalker dışında yalnızca ahşap doğramalı cam ve ahşap

kaplama kullanılarak geleneksel mimariye gönderme yapılmış. Taş ve ahşap arasındaki farklılık ile dikey ve yatay yüzeylerin ayrımı vurgulanmış. Ahşap kaplama, iç mekan tavanlarında da devam ettirilmiştir.

Mimari kütle diline uygun olarak, piramit formunda tasarlanan minare, göğe yükselen bağımsız bir nirengi noktası olarak avlunun ortasına yerleştirilmiştir. Minarenin kent dokusunda camiye vurgulaması yanında sözcük anlamı olan "nur yeri"ne atfen, gece avluyu aydınlatan bir ışık kaynağı olarak da işlev görmesi amaçlanmıştır. Altında oluşturulan havuz ile suyun simgesel önemine ve Güneydoğu Anadolu'nun

geleneksel mimarisindeki serinletme işlevine gönderme yapılmış.

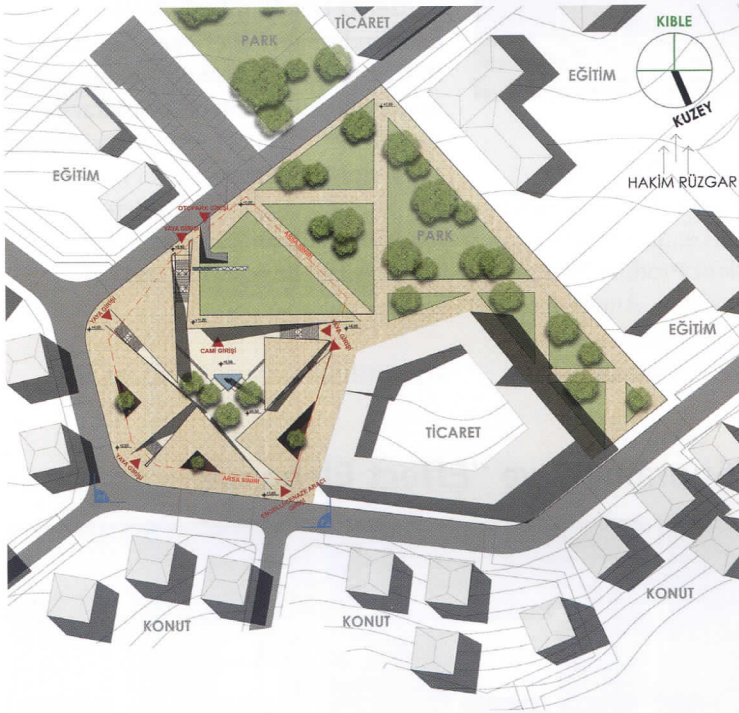
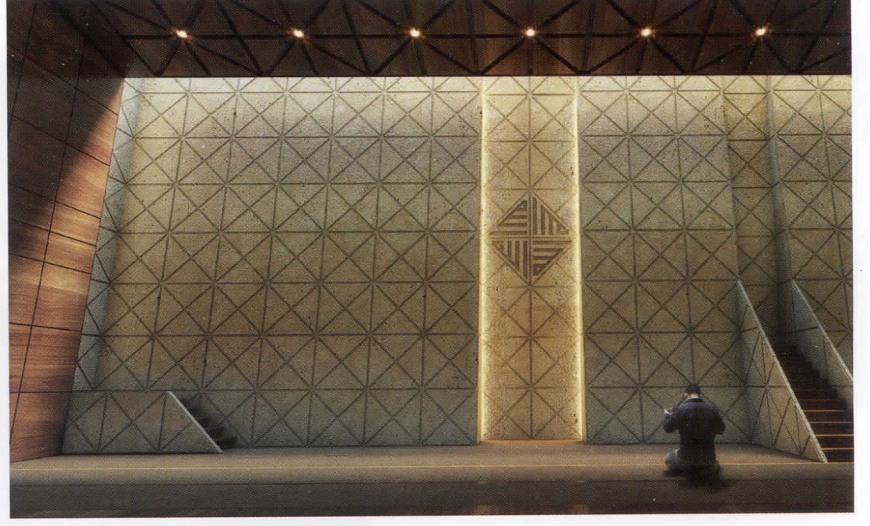
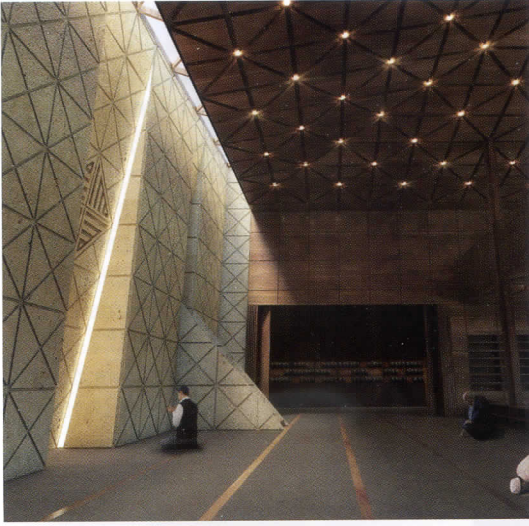
Derslikler, kafeterya / sergi salonu ve barınma evi yapılarında sokak yönünden de doğal ışık alabilmek ve kullanıcılar için daha mahrem açık alanlar oluşturmak için özel avlular oluşturulmuş. Gerek geniş orta avlu, gerekse de sokağa bakan küçük avlulara yazın altına gölge verecek ağaçlar ekilmiş, bunların yetişip çatılar arasında yükselmesi ile tasarıma ilham veren "topraktan yeşeren bitki" görüntüsü mimari olarak yeniden yaratılmış.

Taşıyıcı sistem, kapalı otoparkın tamamı ile cami kütesinin belirli

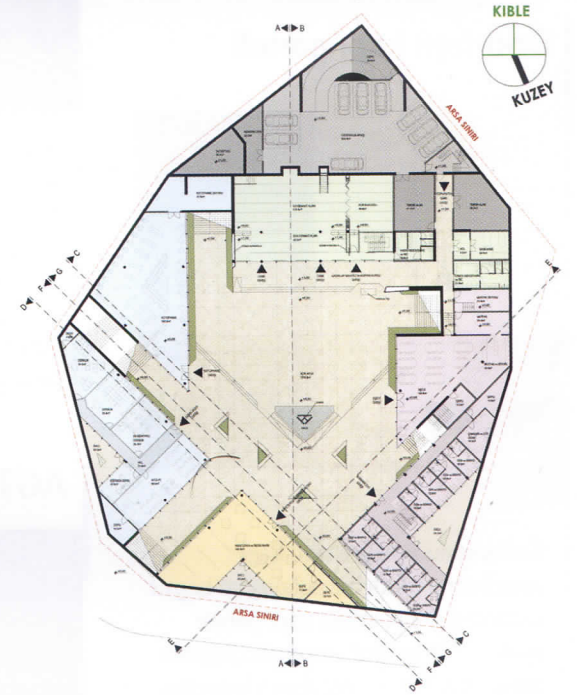
akslarında betonarme perdeler olarak, geri kalan yapılarda betonarme temel üzerine maksimum 8 m x 8 m aks açıklığına sahip yapısal çelik iskelet olarak tasarlanmıştır.

Projenin yer alacağı yer olarak öngörülen Mardin'de hakim rüzgar yönleri kuzey - kuzeydoğu olması nedeniyle cami cephesi bu yönde açılan verrev yüzeyler olarak tasarlanmıştır. Böylelikle, taze havanın cam cephedeki açılır kanatlardan cami içine girmesi öngörülmüş. Mihrap duvarı üzerinde yer alan ışıklığın otomatik açılır kapakları ile ısınan iç hava dışarı atılarak çapraz doğal havalanmanın sağlanması hedeflenmiştir.

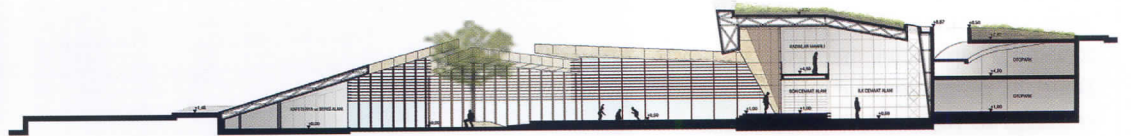

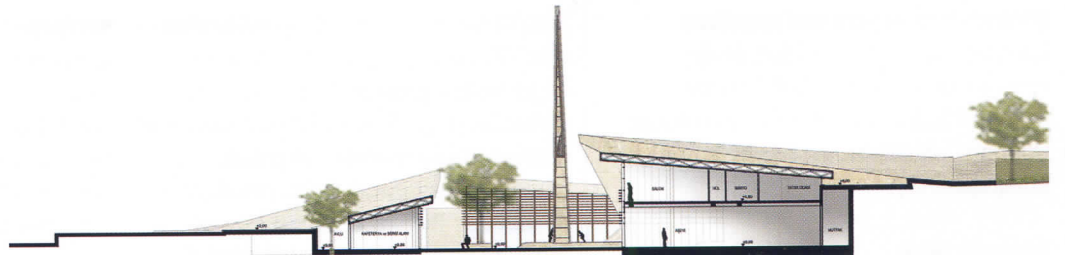
Vaziyet Planı

Zemin Katı Planı

Kesit AA

Kesit EE